

С Т А Н О В И Щ Е

от доц. д-р Цветан Кулевски

за публична защита на дисертационен труд на тема:

ОБРАЗОВАНИЕ, БИЗНЕС И ДЪРЖАВА В ТЯХНОТО ТРИИЗМЕРНО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление „Социология, антропология и науки за културата“, докторантска програма „Социология“, съгласно Заповед № 221 на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“ от 31.01.2020 година

на Гергина Георгиева Шипочка

Научен ръководител: доц. д-р Жеко Кьосев

Докторантката е избрала интересна гледна точка към взаимодействието между образованието, бизнеса и държавата. Според нея, в процеса на постоянна глобализация, трудно може да се говори за държава от отминалите времена. Тя още в началото дава „заявка“ за научно дирене, което да покаже как държавните регулации се оказват препъни камък за бизнеса.

Добре е очертана основната теза на нейния научен анализ, че диалогът между образованието и пазара на труда е предпоставка за добра реализация и качествен начин на живот на обществото в България. Ценността на избраната за дисертацията тема идва от съществуващата „пропаст“ между старото мислене и новата динамика между образованието и бизнеса; между онова, което личността завършва чрез обучението си – и това, което е принудена да работи.

Обект на изследването са образованието и бизнеса. Авторката постулира, че не бива да се анализират „едното без другото“. Така както пазарът на труда се нуждае от квалифицирана работна ръка, така той има нужда и от иновации, които се създават благодарение на образователния

потенциал на самата личност. За предмет на изследването за взети предизвикателствата на новия световен порядък. Стремителният ход на технологиите води до появата на нови потребности, възникващи в процеса на промените в икономическото развитие и следващите от това нови изисквания към образованието.

Целта на докторантката е да изведе и очертае новите предизвикателства пред образованието и бизнеса в глобализацията, свързани със съвместното участие и роля на държавата да се търсят начини за постигане на обща цел, която да води до „диалог“ между трите заинтересовани страни. Фокусът на изследователския интерес е върху структурите и реалностите на образованието, и започването на бизнес.

Още в първата част на своето изследване докторантката ясно е очертала новите предизвикателства пред обществото ни. Преходът към информационно общество превръща знанието и информацията в движеща сила за икономиката и бизнеса. А това е предпоставка за промени в образователните политики и очертаването на нови цели в образованието. Според авторката, съвременната икономика на знанието се характеризира с това, че залага в голяма степен на интелектуалните способности. Дигиталната грамотност днес се възприема като основно изискване за адекватно функциониране на нашето общество.

Докторантката възприема идеята за силната корелация между икономическата функция на образователната квалификация и ефективността на пазара на труда. Все по-важен става проблемът за взаимовръзката между учебните разходи и бъдещата реализация. Нейното предположение е, че богатството и растежът на обществата са тясно преплетени със знанията и уменията на отделните личности. В процеса на изследването тя дори разкрива, че по-високата образованост довежда до снижаване равнището на безработицата.

Най-тъжната констатация на докторантката, извлечена от прегледания и анализиран от нея „масив“ от научна литература, е че реалността показва, че съвременния човек, макар и годен за работа, може да остане безработен. И още – че не само неравенствата в доходите но и неравенствата в здравеопазването и образованието влияят осезаемо върху

развитието на човешките способности и нивото на постигнатото благополучие на всеки. С две думи, образованието може както да увеличи свободата на избора на работа от личността, така и да я „размие“.

Докторантката стига до извода, че човешкият капитал е динамичен феномен, който е перманентно зависим от характеристиките на социалната среда. Тя установява, че загубите на човешки капитал са свързани със социално-икономическите неравенства в образованието. Именно премахването на тези „неравенства“ е начин за стимулиране на човешкото развитие. В българския пазар на труда се наблюдава несъответствие между търсенето и предлагането. Все повече хора с висше образование заемат работни позиции, които не изискват такова.

Авторката достига до извода, че образованието е от съществено значение както за отделните индивиди, така и за обществото в цялост. Човешкият капитал и подходящата квалификация са неотменима част от високотехнологичното състояние на информационната икономика и обучаващата среда. Значението на образованието е неминуемо. Бизнесът се развива в условия на глобализация и засилваща се конкуренция. А това изисква от работниците постоянна креативност, бърза адаптация и усвояване на нови техники и технологии.

Авторката прави сполучлива препратка към уникалната метафора на Адам Смит за *„невидимата ръка на пазара“*, при който „автоматично“ се координират действията на милиони хора, преследващи собствения си интерес, така че да задоволят един другиму нуждите си, макар че никой не мисли съзнателно за „общото благо“.

Докторантката е анализирала информационната икономика като специфична област на знанието, която изследва информацията като ресурс. Според нея това е своеобразна „наука за ефективността“. Тук вече остава на заден план „срезът“ в посока „разходи-приходи“, както е прието в традиционната материална икономика. Тук на преден план става актуално „качеството на човешкия живот“ като цяло – и „трудовата дейност“ в частност.

Във втората отновна част на дисертацията подробно е анализирано качеството на образованието у нас. И според нея то в голяма степен не

отговаря на новите предизвикателства пред бизнеса. Образователните стратегии не способстват за продуктивност в мисленето на младите хора. Открити са множество пропуски в образователната ни система. Макар че, ролята на образованието като двигател за динамично реструктуриране на икономическата база лежи в основата на интелектуалния потенциал.

В третата основна част на дисертацията са анализирани условията на бизнессредата. Авторката счита, че основната предпоставка за създаване на бизнес е намаляването на регулаторните режими и административната тежест. Непрекъснато променящата се и противоречаща си нормативна уредба и създаването на многобройни регулаторни режими – пречат не само на бизнеса, но и на самата администрация в планирането на дейностите и бюджетите, създавайки усет за несигурност в предприемачите.

В четвъртата, заключителна част на труда са представени резултатите от авторско изследване. Целта на проучването е да се установи как нивото на образование влияе върху развитието на отделния индивид. Проведеното анкетно проучване доказва наличието на връзка между образованието и реализацията. Потвърдена е и основната хипотеза на изследването, че по-високото ниво на образованост довежда до повече възможности за реализация и по-високо качество на живот на личността. Докторантката е изпълнила основната цел и произтичащите от нея научни задачи, постулирани в началото на нейното изследване.

ОБЩ ИЗВОД: Представеният дисертационен труд представлява добросъвестно изпълнено, добре структурирано и надлежно оформено цялостно изследване на взаимовръзката между образование, бизнес и държава. На тази основа ***мога да дам ПОЛОЖИТЕЛНО СТАНОВИЩЕ*** за качеството на представеното научно изследване! По време на публичната защита ***ще гласувам „ЗА“*** присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Гергана Шипочка.

04. 03. 2020 год.

Становище на: **доц. д-р Цветан Кулевски**

